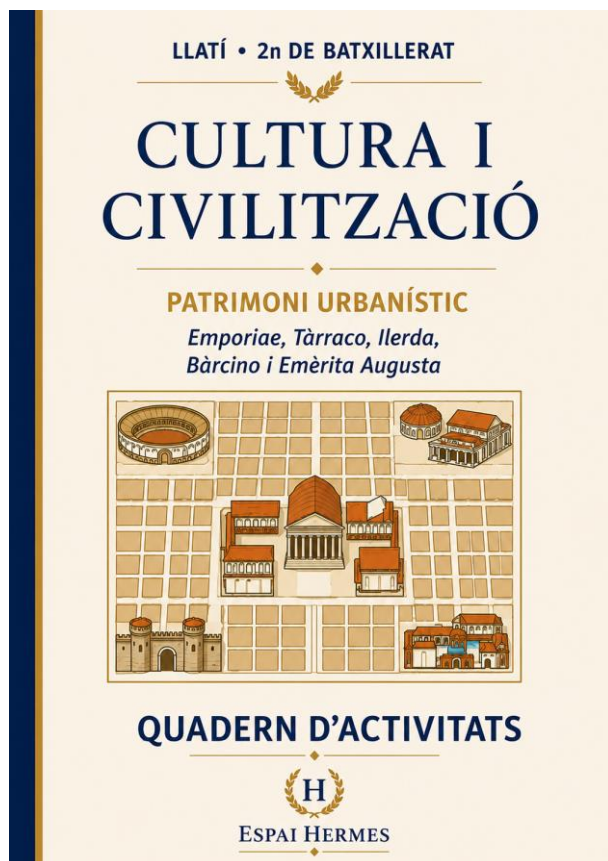

La civilització romana fou, essencialment, una civilització urbana. A través de la fundació i transformació de ciutats, Roma va organitzar el territori, va exercir el poder i va difondre el seu model de vida. L'estudi de ciutats com Empòrion, Tàrraco, Ilerda, Bàrcino i Emèrita Augusta permet comprendre el procés de romanització a la Península Ibèrica i reconèixer el llegat romà present encara avui en el nostre paisatge urbà.

LLATÍ 2n BATXILLERAT

Quadern d'activitats

Patrimoni urbanístic

*Emporiae, Tàrraco, Ilerda, Bàrcino,
Emèrita Augusta*

CONTINGUT

Com treballar el patrimoni a les pau	2
Criteris de qualitat	2
Estructura recomanada de la redacció	2
Activitats: La romanització	3
Del model urbà ideal a l'adaptació local.....	3
Solucions	4
Activitats: Emporiae	1
La porta d'entrada de Roma i la convivència de nuclis	1
Solucions	1
Activitats: Tàrraco (Tarragona).....	2
Capital provincial, ciutat en terrasses i territori monumental	2
Solucions	3
Activitats: Ilerda (Lleida).....	4
Ciutat de nova planta, nus interior i escenari de la guerra civil	4
Solucions	5
Activitat: Bàrcino (BARCELONA).....	6
Colònia augustea i continuïtat del nucli urbà	6
Solucions	7
Activitats: EMERITA AUGUSTA (MÈRIDA)	8
Colònia de veterans i capital de Lusitània	8
Solucions	9

COM TREBALLAR EL PATRIMONI A LES PAU

Les preguntes de patrimoni als exàmens de Selectivitat poden aparèixer a l'**Exercici 3**, on hi ha qüestions breus, que poden ser d'opció múltiple o de vertader/fals; o a l'**Exercici 4**, on demanen un text expositiu – d'un mínim de 150 paraules- a partir d'una font. En aquesta redacció cal respondre totes les qüestions, ordenar la informació i incorporar una valoració argumentada.

CRITERIS DE QUALITAT

- Precisió cronològica i terminològica: colonia, municipium, urbs, ager, cardo, decumanus, fòrum.
- Relació entre origen, context històric, estatut jurídic, funció política i urbanisme.
- Interpretació de la topografia i del territori dependent, no només enumeració de monuments.
- Redacció cohesionada, sense respostes telegràfiques ni dades desconnectades.
- Opinió argumentada sobre conservació, museïtzació, recerca i accés públic.

ESTRUCTURA RECOMANADA DE LA REDACCIÓ

Passos a seguir	Contingut
1. Identificació	Nom llatí i actual, cronologia, antecedent i estatut.
2. Context	Fundació o romanització, funció política i fets/personatges.
3. Urbanisme	Topografia, eixos, edificis, territori i restes.
4. Valoració	Importància patrimonial i actuacions de conservació.

ACTIVITATS: LA ROMANITZACIÓ

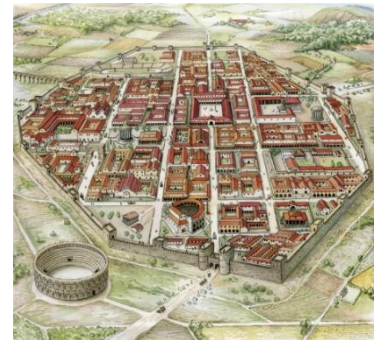
DEL MODEL URBÀ IDEAL A L'ADAPTACIÓ LOCAL

Activitat 1. Detecta i corregeix generalitzacions

1. Abans de Roma, el món ibèric no tenia cap ciutat ni cap forma d'organització urbana.
2. La romanització fou un procés ràpid, homogeni i acceptat de manera pacífica per totes les poblacions.
3. Totes les ciutats romanes d'Hispania foren colònies creades per instal·lar-hi veterans.
4. El *cardo maximus* sempre estava orientat exactament de nord a sud i el *decumanus* exactament d'est a oest.
5. El fòrum se situava obligatòriament al centre geomètric i a la cruïlla dels dos eixos.
6. Els monuments situats fora muralles no formaven part del patrimoni ni del funcionament de la ciutat.

Activitat 2. Interpreta una ciutat romana

1. Identifica quatre elements del model urbà romà que es poden reconèixer en la reconstrucció.
2. Explica per què un amfiteatre o una necròpolis podien quedar fora del recinte emmurallat.
3. Assenyalat dues infraestructures que connectaven la ciutat amb el seu territori.
4. Raona per què una planta ortogonal no implica que totes les ciutats romanes fossin idèntiques.

Activitat 3: Cultura llatina i el seu llegat

1. Quina definició descriu millor la romanització?

- a) La substitució immediata de tots els pobles indígenes per colons romans
- b) La simple construcció de ciutats amb carrers rectes
- c) Un procés polític, jurídic, econòmic, lingüístic i cultural, desigual segons els territoris.
- d) L'abandonament de les ciutats en favor de les vil·les rurals

2. En relació amb una ciutat romana, l'ager era:

- a). el recinte sagrat del fòrum
- b). el territori dependent, amb vies, explotacions i assentaments
- c). el barri d'habitatges populars
- d). el campament militar situat dins les muralles

3. Respon V/F a les següents afirmacions i fes la correcció, si cal

Afirmació: a: Totes les ciutats romanes d'Hispania foren fundades ex novo.

Afirmació: b: La topografia podia obligar a desplaçar el fòrum o a modificar la trama ortogonal

4. Redacta un text d'unes 150 paraules (mínim) sobre la relació entre ciutat, territori i romanització. El text ha d'incloure: una definició completa de romanització; el model urbà ideal i les seves adaptacions; la diferència entre urbs i ager i la seva dependència mútua; exemples de vestigis urbans i territorials; una opinió argumentada sobre la conservació conjunta del nucli i del paisatge.

Una troballa fora muralles

Durant unes obres en una antiga via d'accés a una ciutat romana s'han localitzat tombes, restes d'un aqüeducte i estructures agrícoles. L'ajuntament estudia integrar el conjunt en una ruta patrimonial que connecti el centre urbà amb el paisatge circumdant.

SOLUCIONS

Activitat 1

1. El món ibèric presentava una gran diversitat d'assentaments, inclosos oppida fortificats i centres complexos.
2. La romanització fou llarga, desigual i sovint conflictiva.
3. Hi hagué colònies, municipis, ciutats creades ex novo i nuclis anteriors reorganitzats.
4. Cardo i decumanus són eixos del model ideal, però la seva orientació real s'adaptava al terreny.
5. El fòrum no sempre era a la cruïlla ni al centre geomètric.
6. L'ager formava una unitat amb l'urbs i incloïa vies, aqüeductes, vil·les, pedreres i necròpolis

Activitat 2

1. En la reconstrucció es poden identificar: una trama de carrers ortogonal, disposats en forma de quadrícula; els dos eixos principals de la ciutat, el cardo maximus i el decumanus maximus; el fòrum, situat en una zona central i envoltat d'edificis públics i religiosos; les muralles i les portes, que delimiten i protegeixen el recinte urbà. També s'hi reconeixen edificis d'espectacles, com el teatre i l'amfiteatre, i infraestructures com l'aqüeducte.
2. Els amfiteatres podien construir-se fora muralles perquè necessitaven una gran extensió de terreny, generaven una gran afluència de públic i no era imprescindible que ocupessin un espai central dins la ciutat. Situar-los a l'exterior facilitava l'accés dels espectadors i evitava congestionar el recinte urbà. Les necròpolis se situaven obligatòriament fora muralles per motius religiosos, jurídics i sanitaris. La legislació romana prohibia enterrar els morts dins el recinte urbà. Per això, les tombes s'alineaven habitualment al llarg de les vies d'entrada i sortida de la ciutat.
3. Dues infraestructures fonamentals eren: les vies romanes, que comunicaven la ciutat amb altres nuclis, els camps, les vil·les i les zones de producció; els aqüeductes, que transportaven l'aigua des de fonts o rius situats fora de la ciutat fins al nucli urbà.
4. La planta ortogonal era un model urbanístic ideal, però cada ciutat s'adaptava a les característiques del territori. El relleu, la presència de rius o del mar, l'existència d'un nucli anterior, la funció política o militar i el creixement històric condicionaven la forma final de la ciutat.
Per això, algunes ciutats, com Barcino o Emerita Augusta, presentaven un traçat més regular, mentre que d'altres, com Tarraco o Ilerda, hagueren d'adaptar-se a pendents, turons i rius. A més, no totes les ciutats tenien la mateixa extensió, els mateixos edificis ni la mateixa importància administrativa.

Activitat 3: 1 c; 2 b; 3 F; 4 V

Activitat 4. Resposta orientativa

La romanització fou un procés polític, jurídic, econòmic, lingüístic i cultural mitjançant el qual Roma integrà territoris diversos en el seu sistema. La ciutat hi tingué un paper central perquè concentrava el govern, la justícia, el comerç, el culte i els serveis. El model ideal presentava una trama ortogonal, amb cardo, decumanus i fòrum, però cada ciutat l'adaptava al relleu i a les necessitats locals. L'urbs no es pot entendre sense l'ager: el territori aportava aliments, matèries primeres, impostos i vies de comunicació. Per això, aqüeductes, vil·les, pedreres, necròpolis i monuments viaris formen part del mateix sistema patrimonial que els fòrums o les termes. Conservar només el centre monumental donaria una visió parcial de la ciutat romana. Les institucions han de protegir i investigar també el paisatge dependent, crear itineraris accessibles i explicar al públic la relació entre ciutat i territori.

ACTIVITATS: EMPORIAE

LA PORTA D'ENTRADA DE ROMA I LA CONVIVÈNCIA DE NUCLIS

Activitat 1. Cronologia raonada

Fet	Ordre i datació aproximada
Unió jurídica i física dels nuclis en el Municipium Emporiae:	_____
Fundació grega d'Empòrion per focus:	_____
Creació de la Neàpolis en terra ferma:	_____
Desembarcament de Gneu Corneli Escipió:	_____
Instal·lació del campament de Marc Porci Cató:	_____
Creació de la ciutat romana de nova planta:	_____
Concentració de la població a Sant Martí d'Empúries:	_____

Activitat 2. Tres noms, tres realitats

Denominació	Explica què designa
Empòrion	_____
Emporiae	_____
Empúries	_____
Paleàpolis	_____
Neàpolis	_____

Activitat 3. Cultura llatina i el seu llegat

1. Quina afirmació distingeix correctament Empòrion i Emporiae?

- A) Empòrion és el nom romà i Emporiae el nom grec
- B) Empòrion és la colònia grega; Emporiae, el municipi romà que integrà els nuclis.
- C) Tots dos noms designen exclusivament la Neàpolis
- D) Emporiae és el nom medieval de Sant Martí.

2. Quina seqüència és correcta?

- A) 218 ac: Cató; 195 ac: Escipió; segle II dc: ciutat romana
- B) 218 ac: Escipió; 195 ac: Cató; inicis del segle I ac: ciutat romana.
- C) 218 ac: August; 195 ac: Cèsar; segle I dc: municipium
- D) 218 ac: fundació grega; 195 ac: Neàpolis; 25 ac: ciutat romana.

3. Respon V/F a les següents afirmacions i fes la correcció, si cal

Afirmació: a: L'arribada de veterans de Juli Cèsar provocà, a mitjan segle I ac, la unió definitiva dels nuclis

Afirmació: b: L'amfiteatre i la palestra de la ciutat romana se situaven fora del recinte emmurallat

Activitat 4. Redacta un text d'unes 150 paraules (mínim) sobre Emporiae. El text ha d'incloure: origen grec, focus, Paleàpolis, Neàpolis i indigets; desembarcament i context de la Segona Guerra Púnica; el campament i la creació posterior de la ciutat romana; urbanisme, edificis principals i unió augustea en el municipium; Transformació, abandonament i valor de conservar conjuntament ciutat i paisatge.

Un jaciment amb tres paisatges històrics

Un projecte museogràfic vol reforçar la connexió entre la Paleàpolis, la Neàpolis i la ciutat romana. També proposa recuperar la lectura del litoral antic, les zones humides i les rutes que explicaven la funció comercial i militar de l'assentament.

SOLUCIONS

Activitat 1: 1. Fundació grega, primera meitat del segle VI ac. 2. Creació posterior de la Neàpolis. 3. Desembarcament d'Escipió, 218 ac. 4. Campament de Cató, 195 ac. 5. Ciutat romana, inicis del segle I ac. 6. Municipium Emporiae, època d'August. 7. Concentració a Sant Martí, sobretot des de la segona meitat del segle III dc.

Activitat 2: Empòrion: colònia grega. Emporiae: municipi romà resultat de la integració dels nuclis grec i romà. Empúries: nom actual del jaciment. Paleàpolis: primer assentament grec. Neàpolis: nou nucli grec creat en terra ferma

Activitat 3: 1 b; 2 b; 3 F; 4 V

Activitat 4. Resposta orientativa

Emporiae permet estudiar el contacte entre grecs, ibers i romans. Empòrion fou fundada per focuus al segle VI ac: primer s'establiren a la Paleàpolis i després crearen la Neàpolis, que comerciava amb els indigets. L'any 218 ac, durant la Segona Guerra Púnica, Gneu Corneli Escipió hi desembarcà per tallar les comunicacions d'Anníbal. El 195 ac Marc Porci Cató hi instal·là un campament, sobre el qual es desenvolupà a inicis del segle I ac una ciutat romana de nova planta. En època d'August els nuclis quedaren integrats en el Municipium Emporiae. La ciutat romana tenia fòrum, muralla, termes, domus, amfiteatre i palestra. Des del segle I dc perdé pes i, durant el segle III, la població es concentrà a Sant Martí. La conservació ha d'explicar alhora les ciutats, el port, el litoral i les rutes que donaren sentit al conjunt.

ACTIVITATS: TÀRRACO (TARRAGONA)

CAPITAL PROVINCIAL, CIUTAT EN TERRASSES I TERRITORI MONUMENTAL

Activitat 1. On estan ubicats els següents monuments: a la ciutat o territori?

Monument	Recinte urbà / territori i funció
Fòrum de la colònia	_____
Recinte de culte imperial	_____
Circ	_____
Amfiteatre	_____
Aqüeducte de les Ferreres	_____
Arc de Berà	_____
Torre dels Escipions	_____
Pedrera del Mèdol	_____
Vil·la dels Munts	_____
Centcelles	_____

Activitat 2. Representació gràfica: ordena de dalt a baix els tres espais següents i explica la funció de cadascun: circ; plaça de representació del fòrum provincial; recinte de culte imperial.

Activitat 3 · Cultura llatina i el seu llegat

1. L'expressió de Plini *scipionum opus* relaciona Tàrraco amb:

- A) la fundació d'una colònia grega
- B) l'origen militar i l'actuació dels Escipions durant la segona guerra púnica
- C) la reforma urbana de trajà.
- D) la conquesta visigòtica.

2. Quina funció explica millor la monumentalització de la part alta?

- A) habitatges de famílies humils.
- B) producció agrícola i artesanal.
- C) administració provincial, representació i culte imperial.
- D) necròpolis i vies funeràries.

3. Respon V/F a les següents afirmacions i fes la correcció, si cal

Afirmació: a: El circ formava part del gran complex provincial i articulava les terrasses de la part alta

Afirmació: b: En època visigòtica Tarraco fou abandonada i la seva capitalitat passà formalment i de manera immediata a Bàrcino

Activitat 4 Redacta amb un mínim de 150 paraules sobre Tàrraco. El text ha d'incloure: origen militar; estatus de colònia, capital provincial i estada d'august; adaptació al relleu i complex de les tres terrasses; principals monuments urbans i del territori; transformació tardoantiga i valor d'una conservació territorial.

Una candidatura patrimonial ampliada

Una proposta educativa planteja que la visita a la tarragona romana no acabi al circ i a l'amfiteatre, sinó que continuï per la via augusta fins a l'arc de berà, el mèdol, la torre dels escipions i les vil·les del territori. L'objectiu és explicar com funcionava una capital provincial més enllà de les muralles.

SOLUCIONS

Activitat 1: Recinte urbà: fòrum de la colònia, recinte de culte imperial, circ i amfiteatre. Territori: ferreres (abastament d'aigua), arc de berà (monument honorífic sobre la via augusta), torre dels escipions (monument funerari), mèdol (pedrera), munts (vil·la aristocràtica) i centcelles (vil·la i mausoleu tardoantic).

Activitat 2: De dalt a baix: recinte de culte imperial; plaça de representació i administració del fòrum provincial; circ, destinat a les curses i integrat en l'articulació del complex.

Activitat 3: 1.b; 2.c; 3. V · 4. F

Activitat 4. Resposta orientativa:

Tarraco s'originà en una base militar establerta el 218 ac durant la segona guerra púnica. La tradició la vinculà als escipions, i plini l'anomenà scipionum opus. Convertida en colònia iulia urbs triumphalis tarraco, fou capital d'hispania citerior i després de la tarraconensis. August hi residí els anys 26-25 ac, fet que reforçà el seu prestigi. La ciutat s'adaptà al vessant que baixava fins al port mitjançant terrasses. A la part alta hi havia el recinte de culte imperial, la gran plaça provincial i el circ; a la part baixa, el fòrum de la colònia, el teatre i la zona portuària. L'amfiteatre se situà prop del mar. El territori incloïa ferreres, l'arc de berà, la torre dels escipions, el mèdol, els munts i centcelles. Durant l'antiguitat tardana la ciutat es transformà, però continuà essent un centre polític i eclesiàstic. Una protecció adequada ha d'integrar monuments urbans, vies, pedreres, aqüeductes i vil·les.

ACTIVITATS: ILERDA (LLEIDA)

CIUTAT DE NOVA PLANTA, NUS INTERIOR I ESCENARI DE LA GUERRA CIVIL

Activitat 1. D'Iltirta a Ilerda. Escriu en una frase el fet més rellevant de data o etapa.

Data o etapa	Fet i significat
Època ibèrica	_____
Finals del segle II aC	_____
Inicis del segle I aC	_____
89 aC	_____
Cap al 70 aC	_____
49 aC	_____
Època d'August	_____

Activitat 2. Resol la contradicció. Explica com poden ser correctes alhora aquestes dues afirmacions: "*Lleida té un antecedent ibèric, Iltirta*" i "*Ilerda fou probablement una ciutat romana fundada ex novo*". Diferència continuïtat territorial, antecedent indígena i planificació de la ciutat romana.

Activitat 3 · Cultura llatina i el seu llegat

1. Quin document conté el testimoni més antic conegut de la denominació Ilerdenses?

- a) La Taula de Bronze d'Empúries.
- b) El bronze d'Ascoli, de l'any 89 aC
- c) La inscripció de l'Arc de Berà.
- d) El testament d'August

2. Quina descripció correspon a l'urbanisme d'Ilerda?

- a) Cruïlla dels eixos i fòrum al centre geomètric.
- b) Cruïlla a l'est i fòrum a l'oest, condicionats pel turó i els rius.
- c) Ciutat circular sense muralles.
- d) Port marítim i fòrum provincial.

3. Respon V/F a les següents afirmacions i fes la correcció, si cal

Afirmació: a: Ilerda fou escenari de la guerra sertoriana i de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu

Afirmació: b: Les restes més importants d'Ilerda són un circ i un amfiteatre completament conservats

Activitat 4. Fes un text expositiu amb un mínim de 150 paraules sobre Ilerda que inclogui: Iltirta, ilergets i antecedent ibèric; cronologia probable de la ciutat romana, bronze d'Ascoli i municipium; guerra sertoriana i batalla del 49 aC, amb Cèsar, Pompeu, Afrani i Petreu; funció estratègica del Sicoris i urbanisme adaptat al relleu; restes conservades i opinió sobre museïtzació i responsabilitat institucional

Les termes de Remolins i la ciutat amagada

Un projecte municipal preveu recuperar les termes romanes de Cardenal Remolins i connectar-les amb altres restes disperses: trams de muralla, estructures del fòrum, carrers, domus i espais funeraris. La dificultat principal és fer visible una ciutat romana amagada sota la ciutat actual.

SOLUCIONS

Activitat 1: Època ibèrica: Iltirta, centre dels ilergets. **Finals del segle II aC:** primeres restes romanes. **Inicis del segle I aC:** probable fundació ex novo d'Ilerda. **89 aC:** bronze d'Ascoli amb Ilerdenses. **Cap al 70 aC:** guerra sertoriana. 49 aC: batalla d'Ilerda entre cesarians i pompeians. **Època d'August:** concessió de l'estatut de municipium i monumentalització

Activitat 2: L'existència d'Iltirta demostra una ocupació i una centralitat indígena anteriors. Això no obliga a pensar que la ciutat romana reutilitzés exactament la mateixa trama. Ilerda pogué ser planificada ex novo dins el mateix espai territorial i en relació amb el turó de la Seu Vella, tot mantenint la memòria i la funció estratègica del centre ilerget

Activitat 3: 1.b; 2. B; 3 V; 4 F

Activitat 4. Resposta orientativa: Ilerda, l'actual Lleida, tenia com a antecedent la Iltirta ibèrica, centre dels ilergets. Les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, però la ciutat fou probablement fundada ex novo a inicis del segle I aC. El bronze d'Ascoli, del 89 aC, documenta el nom Ilerdenses, i August li concedí l'estatut de municipium. La seva posició entre el turó de la Seu Vella i els rius Segre o Sicoris i Noguera la convertí en un nus estratègic. Fou escenari de la guerra sertoriana i, el 49 aC, de la batalla entre Cèsar i els pompeians d'Afrani i Petreu, narrada al De bello ciuili. La topografia desplaçà la cruïlla dels eixos cap a l'est i el fòrum cap a l'oest. Es conserven termes a Remolins, muralla, fòrum, cardo, domus i vil·les. Les institucions han de protegir, investigar i fer accessible aquest patrimoni dispers sense separar-lo de la ciutat contemporània.

ACTIVITAT: BÀRCINO (BARCELONA)

COLÒNIA AUGUSTEA I CONTINUÏTAT DEL NUCLI URBÀ

Activitat 1. Relaciona la ciutat romana amb la Barcelona actual

Espai romà	Localització o restes actuals
Fòrum	_____
Temple d'August	_____
Porta de Mar	_____
Via Sepulcral	_____
Muralla i torres	_____
Conjunt arqueològic residencial i productiu	_____

Activitat 2. Urbanisme i continuïtat. Explica per què la conservació de carrers, muralles, edificis reutilitzats i jaciments de subsòl permet parlar de continuïtat urbana, encara que la ciutat actual sigui molt diferent de la colònia romana.

Activitat 3 · Cultura llatina i el seu llegat

1. Quina datació és la més adequada per a la fundació de Barcino?

- a) 218-195 aC.
- b) 49-44 aC.
- c) 15-13 aC, en època d'August.
- d) 25-19 dC, en època de Tiberi

2. Quin conjunt d'elements identifica correctament Barcino?

- a) Ilergets, Sicoris i batalla de Cèsar.
- b) Laietans, turó Tàber, temple d'August i plaça de Sant Jaume.
- c) Cessetans, fòrum provincial i circ.
- d) Indigets, Paleàpolis i Neàpolis

3. Respon V/F a les següents afirmacions i fes la correcció, si cal

Afirmació a: La muralla fundacional fou reforçada al segle III dC amb una estructura adossada i nombroses torres

Afirmació b: Barcino substituï formalment Tarraco com a capital provincial en una data concreta i immediata

Activitat 4 Fes un text expositiu amb un mínim de 150 paraules sobre Barcino que inclogui: nom complet, cronologia augustea i antecedent laietà; funció de la colònia i relació amb la via Augusta, el litoral i l'ager; urbanisme, fòrum, temple, muralles i espais extramurs; restes conservades i creixement durant l'antiguitat tardana; opinió argumentada sobre com compatibilitzar ciutat actual i arqueologia.

Arqueologia sota una ciutat viva

La reforma d'un edifici del nucli antic ha posat al descobert un tram de carrer, estructures artesanals i part d'una casa romana. El projecte arquitectònic haurà de decidir si integra les restes, les trasllada o modifica l'obra prevista.

SOLUCIONS

Activitat 1: Fòrum: àrea de la plaça de Sant Jaume. **Temple d'August:** carrer del Paradís, al turó Tàber. **Porta de Mar:** entorn del Pati Llimona. **Via Sepulcral:** plaça de la Vila de Madrid. **Muralla i torres:** diversos punts del Barri Gòtic i plaça Nova. **Conjunt residencial i productiu:** subsòl del MUHBA a la plaça del Rei

Exercici 3: 1 c; 2 b; 3 V; 4 F

Exercici 4. Resposta orientativa: La Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino fou fundada entre el 15 i el 13 aC en època d'August, al turó Tàber, dins un territori habitat pels laietans. Era una colònia planificada que reforçava el control del litoral i de les comunicacions, especialment la via Augusta. La trama urbana s'organitzava a partir dels eixos principals i del fòrum, situat a l'àrea de la plaça de Sant Jaume. Al turó Tàber s'alçava el temple d'August. La muralla fou reforçada al segle III dC amb torres, i fora del recinte hi havia vies, necròpolis, aqüeductes, vil·les i espais productius. Avui es conserven muralles, la Porta de Mar, el temple, la Via Sepulcral i el subsòl arqueològic del MUHBA. Barcino augmentà la seva importància durant l'antiguitat tardana, però no substituï Tarraco de manera simple. En una ciutat viva, l'arquitectura nova ha d'integrar les restes sempre que sigui possible i garantir-ne l'estudi i l'accés públic

ACTIVITATS: EMERITA AUGUSTA (MÈRIDA)

COLÒNIA DE VETERANS I CAPITAL DE LUSITÀNIA

Activitat 1. Corregeix tres tòpics

1. Emerita Augusta fou fundada després que haguessin acabat totes les guerres càntabres.
2. L'edifici conegut com a Temple de Diana estava dedicat necessàriament a aquesta deessa.
3. La monumentalitat d'Emerita s'explica només pels edificis d'espectacles situats dins la ciutat.

Activitat 2. Xarxa d'aigua i territori: Relaciona en un esquema: riu Anas, pont sobre el Guadiana, pont de l'Albarregas, preses de Proserpina i Cornalvo, aqüeducte dels Milagros, aqüeducte de Rabo de Buey-San Lázaro i dipòsits urbans. Explica quina funció complia cada element dins la capital provincial.

Activitat 3: Cultura llatina i el seu llegat

1. Qui executà la deductio o instal·lació inicial de la colònia per ordre d'August?

- a) Gneu Corneli Escipió.
- b) Marc Porci Cató.
- c) Publi Carisi.
- d) Agripa Pòstum.

2. Quina afirmació és correcta?

- a) Emerita fou una ciutat grega convertida en municipium.
- b) Fou fundada el 25 aC per veterans i esdevingué capital de Lusitània.
- c) Fou la capital de la Tarraconensis.
- d) El seu nom deriva d'un riu.

3. Respon V/F a les següents afirmacions i fes la correcció, si cal

Afirmació a: L'anomenat Temple de Diana era un temple del fòrum municipal vinculat al culte imperial

Afirmació b: Aqüeductes, preses i ponts són elements secundaris que no ajuden a entendre la ciutat

Activitat 4 Fes un text expositiu amb un mínim de 150 paraules sobre Emèrita Augusta que inclogui: fundació del 25 aC en el context de les campanyes càntabres; August, Publi Carisi, emeriti i legions V Alaudae i X Gemina; capital de Lusitània, funcions administratives i emplaçament al riu Anas; urbanisme, monuments i xarxa hidràulica territorial; valoració de la conservació d'un conjunt extens i no només dels edificis més famosos.

Aigua, monuments i paisatge

Un pla de conservació de Mèrida proposa estudiar conjuntament els aqüeductes, les preses, els ponts, els fòrums i els edificis d'espectacles. La finalitat és mostrar que la monumentalitat de la capital no depenia només del teatre, sinó d'una extensa xarxa territorial i hidràulica.

SOLUCIONS

Activitat 1. 1. La ciutat fou fundada el 25 aC durant les campanyes càntabres; el conflicte continuà fins al 19 aC. 2. El nom tradicional no correspon a la dedicació real: era un temple del fòrum vinculat al culte imperial. 3. La capital depenia també dels fòrums, ponts, vies, preses, aqüeductes, residències i explotacions del territori

Activitat 2: diversa

Activitat 3: 1 c; 2 b; 3 V; 4 F

Activitat 4. Resposta orientativa

Emerita Augusta fou fundada l'any 25 aC per ordre d'August en el context de les campanyes càntabres. Publi Carisi dirigí la deductio i hi instal·là veterans, els emeriti, principalment de les legions V Alaudae i X Gemina. La ciutat, fundada ex novo a la vora de l'Anas o Guadiana, es convertí en capital de Lusitània i en seu del governador. El seu traçat ortogonal s'adaptà al riu i a les comunicacions. Disposava de fòrums, teatre patrocinat per Agripa, amfiteatre, circ, temple de culte imperial, ponts i grans residències. Les preses de Proserpina i Cornalvo, els aqüeductes dels Milagros i de Rabo de Buey-San Lázaro i els dipòsits garantien l'aigua. Aquest sistema mostra que la monumentalitat depenia d'un territori organitzat. La conservació ha d'incloure els edificis cèlebres, però també les infraestructures, les vies i el paisatge que feien possible la vida de la capital provincial